

D. D.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΔΙΟΠΕΤΟΥΣ

(ACTOR. CAP. XVIII v. XXXV.)

DISSESTITONEM PHILOGICAM,
CONSENSU AMPLISSIMÆ, IN REGIA
ACADEMIA UPSAL., FACULTATIS PHILOS.

PRÆSIDE

VIRO CELEBERRIMO,

MAG. JOHANNE J.
AMNELL,

GRÆC. LIT. PROFESS. REG. ET ORD.

PUBLICE EXAMINANDAM SISTIT

SIGFRID ODELIN,
LAUR. FIL. SMOLANDUS.

IN AUDIT. CAROL. MIN. D.VII DECEMBR.
A. MDCCXLVIII.

HORIS ANTE MERIDIEM CONSVETIS.

UPSALIÆ.

V I R O

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo;

**Mag. LAURENTIO
ODELIN,**

Ecclesiæ Elmebodenſis PASTORI & PRÆPOSITO
Meritissimo ,

PATRI INDULGENTISSIMO.

XΩρὶς πάσης ὀντιλογίας λαμπρὸν μέν ἔστι καὶ
ἐυπρεπὲς, ἐκ πάιδων ὄντος δέχεσθαι τὰ τῆς
Ψυχῆς καθά, οἵα ἐυσέβεια καὶ Φρόνησις καὶ ἐυτροπία
ἔστι· καὶ μὴν τὰ τῶν γονέων πρόσωπα, τῶν τὴν ἀρετὴν
ἐπιτηδευόντων, ἥδισον βλέπειν. "Αμα δὲ δοκεῖ παν-
αληθὲς, ἔντις ἐν τούτῳ τῷ πράγματι τὸ μέτριον ὑ-
περβάλλει, ἀμελῶν Γυμνασίων ἢ Ακαδημειῶν, ὅτι τὰ
ἐπιτερπέστατα γέγοιτο ὃν ἀτερπέστατα. Γοιγαζοῦν
καὶ Σὺ, Ω Πάτερ Τιμιώτατε, πρῶτον μὲν
ἔμε

ἐμὲ ἐν τῇ δικῇ Σου πέπαιδευμένον, μετέπειτα πρὸς
δημόσιου παιδευτήριον ἐπεμψας, καθεξῆς δέ, τιγνῷ
παιδίοτων ἐτῶν, ἀπέβειλας πρὸς τὸ Βασιλικὸν διδα-
σκαλεῖον, τὸ ἐν τῇ Ουφαλίᾳ, ἐπιΦανέστατον. Καὶ γὰρ
μέν τοι σκοτῶν τάστην τὴν ἀγωγὴν, ἀγῶνος μεσήν
καὶ Φροντίδος, ἐξομολογοῦμαι, ὅτι τιμῆν Ισόρροπον ἀντὶ^τ
τοτέτων ἐνεργετημάτων οὐ κατ' ἐμὲ ἔστι Σοι φέ-
ρειν. Σοῦ δὲ, ὁ Πάτερ Βέλτισε, πολλὰ δέομαι
τόπτων τῶν ἐγχειρημάτων μειρανιώδῶν ἀπλότητι καὶ
ἀδίσια μὴ ἀποκνισθῆς, ἀλλὰ καὶ ἡδη παράσχῃς Σε
πρᾶξόν τε καὶ συγγνώμονα. Τὴν δέ Σου ἐυνοιαν
καὶ ἐπιεικειαν οὐ μόνον παρακαλῶ, ἀλλὰ καὶ προσδέ-
κω σαφέσερον. Τὸ λοιπὸν, καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, ὁση-
μέραι προσκυνήσων τὸν Θεὸν ὑπέρ Σου ικετέυσω,
ὅπως, ἐis πάσης μὲν τῆς Ἐκκλησίας ἔρεισμα, τῆς δὲ
ἡμῶν δικαίας καλλος καὶ κῦδος, δάκη Σοι ἐν ἐυγηρίᾳ
διάγειν καὶ ἀριστα πράττειν.

VENERANDI NOMINIS PATERNI

A datus iunctus est in libro de vita et morte eiusdem
Dicitur in libro de vita et morte eiusdem
quod hoc obituariu[m] p[ro]curatio[n]e
M[aximiliani] ODELINI

Cultor obsequentiissimus,
SIGFRID ODELIN.

VIRO Admodum Reverendo atque Praclarissimo,
Mag. SVENONI MALMERO,

PASTORI & PRÆPOSITO in Nottebäck &
Granhult laudatissimo,
Avunculi loco venerando.

VIRO Admodum Reverendo atque Praclarissimo,
Mag. ANDREÆ WIESEL,

Ecclesiarum in Skatelöf, Thorsås & Hårlunda PASTORI
& adjacentis districtus PRÆPOSITO dignissimo,
Avunculo & BENEFATORI ad cineres colendo.

VIRO Plurimum Reverendo & Clarissimo,
Dn. SAMUELI WIESEL,

PASTORI in Wifflanda & Blädinge vigilantissimo,
Avunculo honorando.

VIRO Plurimum Reverendo & Doctissimo,
Dn. NICOLAO MONTELIO,

Ecclesiae Wexionensis COMMINISTRO fidelissimo,
Adfini Carissimo.

IN HATAS SIMONIA ICHI ALIENI

IN qualecunque animi gratissimi signum,
Dianæ Ephesiae simulacrum hoc, ru-
diore delineatum penicillo, ostert
Praclariss. & Doctiss. NOMINUM VESTRORUM

Cultor observantissimus,
SIGFRID ODELIN.

Traiani

J.G. Hallman excudit.

Antonini Pii

B. C. D.

§. I.

PHESUS, ignobilis hoc ævo
Natoliæ vicus, parvis for-
dens tuguriis, isque Turcis
Aiasalik, incolis *Fiena* aut
Eigena, in chorographorum
vero mappis etiamnum *Ephe-*
so dictus, florentissima quon-
dam Asiæ minoris civitas, immo Ioniz caput &
princeps exstitit; ut quæ in pulcerrimo maris Ae-
gæi sinu, ab Amazonibus, ut ferunt, a) multis
ante Trojæ excidium annis condita, & cana an-

A

tiqui-

a) *PLIN. H. N. L. II. c. XXVIII. JUSTIN.*
L. II. c. III.

ΤΕΡΙ ΤΟΥ

equitate, & situs opportunitate, & aedium splendore plerisque urbibus longe antecelluit. Jam tum incluta, cum regnaret Romæ SERVIUS TULLIUS, LIVIO b) teste; multo post prolatis in Orientem vietricibus Romanorum armis, ne sic quidem pristinæ gloriæ iacturam fecit, quin, imperatoribus orbis dominis maximi semper aestimata, inter primas Asiac Proconsularis urbes inclinavit. Ut cetera, de quibus hæc nostra, inde a vetustissimis temporibus, sibi gratulata est, decora scientes iam prætermittamus, præcipuam reportavit gloriam ex sacris DIANÆ sibi sollemnibus ac fere propriis; quorum quidem adparatus multo magnificentissimus vel remotiorum populorum admirationem, reverentia plenam, excitavit. Hinc Ephesum Asie lumen adpellare non dubitat PLINIUS c). Et PAUSANIAS d), ἘΦεσόν, inquit, Ἀρτεμις πόλεις ὀνομάζουσιν αἱ πατέραι. Quare Dianam Ephesiam passim videre est expressam in numis plurimarum gentium ac civitatum; puta Hierapolitarum, Chaneorum in Syria, Pergeorum, Clariorum, Pruscorum, Amphipolitarum, Clazomeniorum, Gortyniorum in Creta, Samiorum, Apameensium: cœu ostendit DEILINGIUS e). Nec sane aliter DEMETRIUS, f) civis & opifex Ephesius,

b) L. i. C. XLV.

c) L. V. c. XXVIII.

d) In Meffen. s lib. III. c XXXI.

e) Observ. Sacr. P. III. c. XXXVIII. s. X.

f) Actor. C. XVIII. v. 27.

sius, prædicat τὴν μεγαλειότητα τῆς Ἀρτέμιδος Ἐ-Φεσίων, ἣν ὅλη ἡ Ασία καὶ ἡ ὁποιμένη σεβεται· ad-
clamantibus dein uno ore τοῖς σὺν αὐτῷ τεχνίταις
& omni Ephesiorum turba: g) Μεγάλη ἡ Ἀρτέ-
μις ἘΦεσίων. Quam quidem σύγχυσιν καὶ συ-
στροφὴν sedatus ὁ Γραμματεὺς (eriba aut syn-
dicus urbis Ephesinæ,) palmariam civitatis suæ
laudem inde arcessit, b) quod nemo non novisset
τὴν ἘΦεσίων πόλιν γεωκόρον δύσαν τῆς Μεγάλης
Θεᾶς Ἀρτέμιδος, hoc est, Ephesum cultricem esse
Magnæ Deæ Dianaæ. Mos erat, ut cives, qui deum
deamve veneratione prosequerentur religiosa, tem-
plum illius variis honestarent ornamentis: unde
non obscura sunt incunabula vocis Νεωκόρος, quæ
composita est ex Attico γεῶς, templum, & κορεῖν,
verrere, purgare, aut quomodocunque ornare; a-
deoque significat hunc, qui templum curat vel ador-
nat. Mirum, quantum hoc titulo delectati sint
Græci, quamque studiose eundem ambierint;
quem si quando obtinuissent, numis, marmori-
bus, aliisque ad seram posteritatem transmittendis
monumentis hunc imprimentum curarunt. Præ-
ceteris autem hic Ephesiis habitus est honos, ut
non solum Νεωκόροι absolute, (quemadmodum in
TRAJANI illo numo, quem in diatribes hujus
limine exhibuimus,) sed & adjecto numero, bis
serve, immo vero soli omnium quater Neocori a-
dierint. Sic inscribitur numus HADRIANI:

A 2

ΕΦΕ-

g) Ibm. v. 28.

b) v. 35.

ΤΕΡΙ ΤΟΥ,

ΕΦΕΣΙΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. JULIÆ AUG.
ΕΦΕΣΙΩΝ ΤΡΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. CARACALLÆ:
ΕΦΕΣΙΩΝ ΜΟΝΩΝΑΣΠΑΩΝ ΤΕΤΡΑΚΙ ΝΕΩ-
ΚΟΡΩΝ. Et nimium sane sua Ephesiis sacra
suumque illud placebat agnomen; donec a PAU-
LO, JOHANNE, TIMOTHEO, horumque
successoribus Episcopis, meliora sensim edocti, &
ab avita superstitione ægre demum avocati, Chri-
sto nomen dare majori sibi laudi ducerent.

§. II.

Media urbe fuit palustre solum, quo exsic-
cato, positoque deinceps inconcussæ soliditatis funda-
mento, opus surrexit omnium seculorum mem-
oria celebratissimum. Templum loquor Ephesi-
num, τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος οὐρανὸν DE-
METRIO illi dictum ⁱ⁾; quodque a dea illa com-
muniter Ἀρτεμίσιον adpellant antiquitatum scripto-
res. De cuius mirifico nitore CALLIMACHUS:^{k)}

Κεῖνο δέ τοι μετέπειτα περὶ βρέτας ἐνρυθμέθλου
Δωμῆθη. Τῶν δ' ὅτι θεῶτερον ὄψεται ήτως,
'Ουδὲ ἀφυεότερον.

Et PHILO Byzantius: ^{l)} διὰ τῆς Ἀρτέμιδας ναὸς ἐν
Ἐφέσῳ μόνος εἰς Θεῶν ὅμος πεισθήσεται γάρ ὁ θεα-
τάμενος τὸν τόπον ἐνηλλάχθαι, καὶ τὸν ὀμβάνον τῆς
ἀθανασίας κόσμον ἐπὶ γῆς ἀπακριῆναι. Magnifi-
centissimam hanc ædem quis primus exstruxer-
it,

ⁱ⁾ Aetor. I. c.

^{k)} In Hymn. ad Dian. v. 248. sq.

^{l)} De sept. Orbis Mir. N. VI.

ΔΙΟΝΕΤΟΥΣ.

rit, non est in proclivi dicere. Illam *communiter*
a civitatibus Asie factam fama tulit; ut verba LI-
VII m) nostra faciamus: idque, ut porro fertur,
annis plus quam CC. Interim AMAZONIBUS
quam plurimi, alii aliis fani hujus structuram tri-
buunt; quæ quidem sententiarum divertia hinc
enata existimamus, quod, cum saepius instauratum
sit, diversa ædificationis tempora confuderint,
& proinde varios ædis illius conditores tradiderint
historici. Certe ipsa natalium primique auctoris
ignorantia canitiem & antiquitatem prodit. Tem-
plum hoc, inter præcipua orbis terrarum mira-
cula relatum, immensis opibus adfluxit. Etenim,
præterquam quod maximam auri argenti-
que vim huic dono dederint & Ephesii cives
νεωκόροι, & longinqui hospites variarum gentium,
lautissima ἀναθήματα certatim huc congerentes;
preciosissimam quamque supellestilem suam in eo,
tamquam in sanctiori, quod violare nefas erat,
κειμηλιαρχίων ærarioque, adservandam lubentes col-
locarunt. Ut ab his adeo non multum abludant,
quæ de opulentissimo Diane Permia sive Biar-
mensis fano (Jumalar, den Himmelska Dråtningens,
sempel) perhibet Ampliss. Bibliothecar. Reg. OL.
DALIN n). Asyli etiam jus habuit, teste STRA-
BONE o), & illud quidem primum arctioribus
templi limitibus comprehensum, sed postmodum

extra

m) L. I. c. XLV.

n) Histor. Svec. part. I. cap. VI. §. 19.

o) Geogr. L. XIII. p. 949. ed. Amstelod.

extra hoc magis magisque prolatum, & a M. ANTONIO demum ad magnam urbis partem extensum; quod vero, ne ad quævis patranda scelera invitamento esset, cum flagitiosis spes impunitatis adfulgeret nimia, penitus abrogatum invit AUGUSTUS. Pervulgatum est factum HERO STRATI, qui, cum desiderio immortalitatis undecunque suo nomini parandæ flagraret, templum illud totum misere flammis dedit. Nec fine illo, quem intenderat, excidit bipedum nequissimus. Ephesiorum enim edicto quamlibet severo, quo cautum est, ne quis unquam eum nominaret, effici hautquam potuit, ut Herostriati nomen ad nos non perveniret. Et sane par erat, ut, quem suo facinore promeritus fuerat, quemque stolide anquisierat, fructum adsequetur; æternam puta infamiam, nulloque intermortiram seculo nominis probrofissimi memoriam. A cuius quidem incendi tempore ad natum CHRISTUM secula effluxere tria circiter cum dimidio. Quum autem accideret hoc ea ipsa nocte, qua nasciebatur in Græcia Magnus ALEXANDER, locus factus est fabulæ, conflagrasse ædem DIANÆ, quando dea hæc, (quam genialis tori custodem & cum Lucina eandem coluere veteres,) in parti OLYMPIADOS, matris Alexandri, obstetricio munere functa, ipsa domi non adesset p). Cum in eo jam essent Ephesii, ut ædem hanc denuo

ex-
p) TIMÆI sunt isthæ apud CICER. L. I. de
Nat. D.

exstruerent, oblatam sibi gratiam ab ALEXANDRO, qui sumtum omnem huic restituendæ datum se pollicitus est, si modo regium nomen absoluto operi inscriberetur, repudiarunt; speciosam excusationem illam præ se ferentes, ὡς & πρέπει Θεῷ Θεοῖς ἀναθήματα κατασκευάζειν. q.) Vel hinc constat, quam sollicite id egerint Ephesii, ut solis sibi nomen & gloria tanti templi assignaretur, quamque indignum civitate sua autumarint, si quis alius illud instauratum deæ consecraret. Itaque nulli impensa, labori nulli parentibus Ephesis, magnifice refectum illud fanum, persistit etiamnum PAULO Ephesi docente; a quo quid sibi suoque templo metuerit profana turba, Diana cultrix, perhibetur a LUCA, Act. XVIII. 24 seq. Præcipua veneratio in æde illa erat Diana simulacrum, circa quod mea qualiscunque, utinam non infelix, & vires suas sat exiguae supergressa, versabitur opera; quam si non omnino fastidieris, Eruditæ & Candide Lector, bene nobiscum actum existimabimus.

§. III.

Grajis olim APTEMIS r) (quasi ἀρτεμῆς
s) integra

q) STRABON. l. c.

r) APTEMIN faciunt DIANAM, quos novimus, omnes, si modo ALEXANDRUM ab ALEX. demiseris, qui Græcum nomen illud etiam Minervæ tribuit. Immo ver. ipsam Dianam cum Pallade eandem constituit APUL. II. Miles., hos sequutus, qui tan-

) integra atque intemerata) audivit sagittifera virgoilla, venatorum præses, Jovis & Latonæ filia, ac germana eaque gemella soror Phœbi, (Solis, etiam

tum non omnia Dearum nomina ad Lunam (Dianam, cœli Reginam illam, cuius in Aegypto sacra commemorat JEREMIAS c. 44. v. 17.) æque atque universum Deorum agmen ad Solem referre amant. Et certe gentibus quibuscumque revelato lumine cassis, beliolatria & selenolatria nihil prius, antiquius nihil existit.

s) *Nisi quis APTEMIN*, quod ἀρτεμέας, h. e. sanos integrosque reddat mulierum partus, sic dictam malit cum STRABONE, L. XIII. p. 942. Longe aliud ἔτυμον est aliis, qui Ἀρτέμιδος, (quam cum Syrorum illa Astarte faciunt eandem,) perinde atque Artaxerxis & Artabazi nomina, referunt ad Persas, quibus ἀγράς est μέγας καὶ λαυπτεός, & ἀπταῖ iudem qui Græcis Ἡρωες. quemadmodum ARTAXERXES, HERODOTO interprete, est μέγας Ἀρτέμιος magnus bellator. Quæ vero Persica ex Hebr. עיר robustus, derivat JOH. SELDENUS in de Diis Syris Syntagm. I. C. 6. p. 185. Aliam viam, sed minori fere cum applausu, ingressus CLERICUS, "Αρτεμις deducit ex Hebreis מַרְגָּה mons admiratio mea; utpote quam venatrixem, in saltibus errantem, montiumque custodem superstitiosa reverebatur antiquitas. Denique BOCHARTUS e Chald. מַרְגָּה magus, Αρτέμιδα trahit, quoniam ad nocturnum Luna lumen herbæ venenata legi & præstigia magica exerceri siveverunt.

etiam Jani ^{t)} nomine designati). Quam vero Diana dixere Romani, quasi Divam Janam, ^{u)}

*Reginam nemorum, sola que montes colit,
Magnamque silvas inter & lucos Deam. x)*

Et lucos quidem omnes huic in primis deæ, forsitan illinc LUCINÆ dictæ, ^{y)} sacros fuisse ostendit SERVIUS ^{z)}. Quæ autem in terris DIANA, & ἀπὸ τῶν δικτύων s. a venatoriis retibus suis Δίκτυα, eadem illa in celo Phœbe (Φόιβη) s. Luna (Σελήνη), in inferis Ἐκάτη, quam plurimi cum Περσεφόνῃ (Proserpina) putant eandem, habita fuit.

B for-

^{t)} Sic Matutinum patrem Janum compellat Q. HORATIUS in Sat. VI. L. II. i. e. orientem Solem, a Matura s. Aurora, ortus sui prænuntia, sic dictum. Divum Janum non alium esse quam solem, evictum videlicet a G. J. VOSSIO in Orator. Institut. L. III. C.I. p. II. Edit. Marburg.

^{u)} DEA JANA, ipso VARRONE teste, de rust. L. I. c. XXXVII, Luna est s. Diana nostra. Etiamsi ille quidem Diane nomen aliunde trahit, neque id satis commode. Cfr SCALIGERUM de Emen dat. temp. Lib. II. & VOSSIUM l. c.

^{v)} SENECA Trag. in Hippol. act. II. v. 405. sq.

^{w)} Hanc nominis originem non rejicit OVIDIUS, quamvis & alteram superaddat, Faſtor. L. II. v. 449. seq.

Gratia Lucinæ! dedit hæc tibi nomina lucus,
(Monte sub Exquilio multis incæduis annis), v. 435.)

Aut quia principium tu, Dea, lucis habes.

^{x)} Ad L. III. Georg. VIRGIL.

fortassis ex triplici munere pariter & nomine suo
adpellata passim Τετράστωπος, Τετρακέφαλος, Poë-
tis itidem Latinis *tergemina* vel *triformis* dea, in
trivii inprimis culta, & hinc cognominata *Trivia*,
Τριόδητις apud Schol. THEOCR.; quamquam a-
lii quidem isthæc alio referunt. Reliquum o-
mnem adparatum nominum, quicis vel Græci,
vel Romani, vel Aegyptii demum ceteræve gen-
tes hanc nostram, μεγάλην θεὰν dictam Ephesiis,
a) insignire olim s̄everunt, consulo jam mitti-
mus; id saltem innuentes, veterum Svio-Gotho-
rum FRIGGAM b) Fennorumque JUMALAM c)
videri non paucis antiquitatimi nostrarum scripto-
ribus nullo negotio conciliari posse vel cum ipsa
Luna, vel cum *Diana* inprimis *Ephesia*, ex nume-
rosa uberum serie dicta Πολυμήτω & *Multimam-
mia*; qualem etiam Imperatorum numi, a nobis
in hac dissertatione expressi, deam illam aperte
sistunt: ut scilicet ex ipsa effigie adpareret, omnium
viventium eam esse nutricem: quemadmodum egre-
gie in hanc rem loquitur S. HIERONYMUS.
d) Hinc neque ingeniosissimo OLAVO RUDBEC-
KIO Patri e) defuit ansa nomen *Diane* arceslendi
a Go-

a) *Aet. Apost. C. XVIII.* 27. 28. 34. 35.

b) *Vide Celeberr. OL. RUDBECKII Atlant. T.*
II. C. VI. p. 470. seq. & *JOH. SCHEFFERI Upl.*
Ant. c. VIII.

c) *Vide in primis Ampliss. OL. DALINI Hist. Su.*
C. V. §. VIII.

d) *in Prefatione Epistole Pauline ad Ephesios.*

e) *Atl. T. & Cap. alleg.*

a Gothicō *dia*, quo denotantur munia nutricis mammam præbentis. Saltem FRIGGÆ, illi Septemtrionalium populorum *Dianæ*, ceu pecorum pariter & frugum quarumlibet fecundæ altrici, olim facta fuisse sacra ferunt plurimi: quorum quidam etiam almæ ubertatis deæ nomen inditum putant ex vernaculo *Frð*, i. e. semine; unde descendisse videtur *Frðja*, *Freja*, *Frea* s. *Frigga*, perinde atque alia complura nostratium vocabula, fecunditatem quomodo cunque designantia, v. c. *Fru* f) cum diminutivo *Frðken*: *Froðig* *Fro* s. *Frotbe*: quomodo nostris diētus creditur SATURNUS, falcifer ille *satorum* præses, & messis opimæ dator: item forte *Fria*, nuptias cuius ambire, *Frånde* cum femin. *Frånka*, &c. g) Ut vero ad DIANAM revertamur, huic non fere alia, quam FRIGGÆ nostratium, adsignata fuisse munia, vel unus abunde docebit CALLIMACHUS, mala, quæ sui contemtoribus infligere credita est dea, *Grandinum* puta calamitatem, *pecudum contagia*, vi-

B 2 rorum-

f) FRU, domina, hera, *bodierius maritarum* in primis honoratorum titulus, acceptus videtur referendus veteri FREJÆ s. Friggæ, ODINI, ut ferunt, uxori, THORIque matri, toto dein Septemtrione culte Dearum principi. Certe Anglo-Saxonibus Frea vel Friga Dominus audivit s. herus. Cfr GUILIELM. SOMNERI Dictionar. Anglo-Saxon.

g) Vid. Cl. Mag. EDWARDI AMNELL ὀνοματοθεσίας dier. Hebdomad. SkioG. §. VIII p. 21. seq.

torumque & puerarum funera, elegant carmine
prosequutus: b)

Σχέτλιοι, οἵς τύνη χαλεπήν ἔμμαζεαι ὅργην.
Κτήνεα φίν λοιμὸς καταβόσκεται, ἔγα δὲ πάχυν.
Κέρουται δὲ γέροντες ἐφ' ὑδάσιν· εἰ δὲ γυναικες
Ἡ βληταὶ θητίκεστι λεχώδες, ηὲ φυγοῦσαι
Τίκτυσιν. Κ. τ. Δ.

Quæ vero devotis cultoribus præmia plena manu
lægituram se spoponderit, (incolumentem videli-
cet hominum, & ex armentorum pariter & arvorum
fecunditate confluentem opum vim,) venuste itidem his
verbis complexus:

Οὓς δέ κεν εὐμεῖδής τε καὶ ἄλιος ἀνυάσηι,
Κείνοις ἐν μὲν ἀρουρᾳ φέρει σάχυν, ἐν δὲ γενέθλῳ
Τετραπόδων, ἐν δὲ ὅλῳς αἴξεται· γδὲ ἐπὶ σῆμα,
Ἐρχονται, πλὴν ἐντε πολυχρόνιον τι φέρωσιν.

§. III.

In profana deliraque religione illa, ut nihil
fere ad fascinandos simpliciorum oculos animos-
que adcommodatius, ita nec quidquam prius fuit
& antiquius, quam deorum dearumque fingere
simulacra, omnium venerationi in fanis exponen-
da; & initio rudiora quidem illa, nec magna ar-
te elaborata, (qualia barbaræ gentes adhibent eti-
amnum,) sed postmodum, ad crescente itidem in
sacris

b) Hymn. in Dian. v. 124. & sq.

sacris ostentatione & luxu, scite admodum & fabre adornata, haut sine ingenti id genus opificum quæstu. Unde mirum non est, quod Δημήτηος ἀργυροκόπος καὶ οὐν αὐτῷ τεχνῖται (οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάται) quam ægerrime tulerint Ephesi auditum sermonem PAULI, λέγοντος ὅτι οὐκ ἔστι θεοί, οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι i). Quæ vero de imaginibus Deorum, subdole ficta aut superstitione credita, passim circumferuntur, prodigiosa fere sunt ostentique plena; nimirum quod moto capite adnuerint, loquuta sint, futura prædixerint, ediderint risum, sanguinem emiserint, & quod vel in primis jactari sivevit, cœlo demissa sint. Huc facit decantatissimum illud, & Trojanis fatale, Παλλαδίον, s. ut OVIDIUS k) adpellat,

Armiferæ signum cœleste Minervæ,
quod regnante ILO, cum Trojana arx & Palladis tanum exstrueretur, de cœlo in terram desiliuisse fertur, atque in templo illo nondum tecto sedem sibi delegisse; omen adjiciente APOLLINIS oraculo, incolumem fore civitatem, donec intra mœnia servabatur imago ista: sed quam, Trojanæ obſidionis tempore, ULYSSES & DIOMEDES, nocturnis insidiis, illinc ad Græcos detulere, & denum a se recuperatam ÆNEAS in Italiam transvexit. Ex quo tempore in æde Vestæ, quæ Romæ fuit, ceu pignus imperii, sancte adſervabatur.

i) Aet. XVIII. v. 24 seq. & v. 38.

k) Faſtor. L. VI. v. 419. seq. Cfr. VIRGIL, Aeneid. L. II. 162. seq.

tur. Hoc illud est, quod celebrat HERODIANS, *l)* τὸ τῆς Παλλάδος ἄγαλμα, ὃ σέβουσι τε καὶ κρύπτουσι Ρωμαῖοι, κομισθὲν ἀπὸ Γέριας, ᾧ λόγος. *κ. τ. λ.* Quamquam postea quidem generatim quæcunque Palladis imagines ac statuæ, etiam quas in navium proris collocare moris antiqui fuit, Palladii nomen mutuatæ sunt. Neque vero ab hoc loco aliena sunt *Ancilia*, PLUTARCHO ἀγκύλια, *m)* scuta, uti fabulantur, e cælo decidua, inde *cœlestia arma* OVIDIO *n)* pariter & LIVIO *o)* dicta; eaque Romæ in templo Martis Gradivi custodita, & a Salii circumgestata. PLUTARCHO Διοπετὲς Παλλάδιον, *p)* & demissum e cælo ancile Διοπετῆς πέλτη *q)* audit: quemadmodum & in *Vet. Glossar. Graeco-Lat.* ancilia redduntur per Διοπετῆ. Quæ adpellatio cum ad nostrum faciat institutum, mox pluribus a nobis exponetur. Nimirum in *Actis Apostolorum*, loco sæpius allegato, *r)* inter ἀγαντίρρητα & cuivis nota refert in concione populi Ephesius ille Γραμματεὺς, esse suam urbem νεωκόρου τῆς μεγάλης Θεᾶς Αρτέμιδος καὶ ΤΟΥ ΔΙΟΠΕΤΟΥΣ. Τὸ Διοπετὲς, ἀπὸ τῆς Διὸς καὶ τῆς πέτειν, quo verbo pro πίπτειν usi sunt veteres, rem notat

l) In hist. COMMODI, f. L. I. p. m, 79. seq. Edit. Basil.

m) in NUMA, C. XXV.

n) Fastor. L. III. 25, sq.

o) L. I. C. XX.

p) in Parallel. c. XVII.

q) in NUMA, c. XXIII.

r) C. XVIII. v. 35.

notat a Jove deedituam, h.e. e cælo lapsam; τὸ ἐξ ὄυ-
γανοῦ πατερχόμενον exponit SUIDAS ^{s)}. Per JO-
VEM videlicet, ut non paucarum de diis fabu-
larum physicus est sensus, ipsum cælum aut aë-
rem adumbrari, non obscure ex eo colligimus,
quod omnia fore, quæ in aëre sunt, vel illinc in terras
descendunt, (ut tonitrua, fulmina, imbræ,) Jovi
suo fabulosa antiquitas adscripserit, eundemque
passim agnominaverit Βούταιον s. Tonantem, Κε-
ράυνιον s. Fulminatorem, "Τοντα s. Plutium JOVEM.
Sic THEOPHRASTO, ^{t)} Ἀττικωτάτῳ scriptori,
ποιεῖ ὁ Ζεὺς ὕδωρ, quando pluit; & dicitur ὁ μεμ-
ψίμοιρος τῷ Διὶ ἀγανακτεῖν, εἰ διότι ὕει, ἀλλὰ διό-
τι ὕερον ^{u)}). Neque aliter THEOCRITO ^{v)}
Ζεὺς ἀλλοκα μὲν πέλει ἀνθριός, ἀλλοκα δ' ὕει.

Et THEOGNIS ^{w)} ait :

- - - Οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς

Οὐδ' ὑπερ πάντας ἀνδάνει, εἴ τ' ἀνέχων.

Eleganter denique TIBULLUS ita adloquitur Ni-
lum: ^{z)}

Te propter nullos tellus tua postulat imbræ,
Arida nec PLUVIO supplicat herba JOVI.

Et certe cælum ἀπὸ τῷ Διὸς dium Romani adpell-

larunt

s) In voce Διοπετές.

t) C. IIII. περὶ ἀδολεσχίας.

u) C. XVIII περὶ μεμψίμοιρας.

v) Euθύλλ. Δ. s. Βάττος καὶ Κορύδων.

w) Versu 25.

z) Eleg. VII. L. I.

Iarunt : in quibus Q. HORATIUS , quod dixit alias morari *sub dio*, a) (ὑπὸ τοῦ Διός,) altero loco dixit manere *sub Jove frigido* b), nostris: *under bar himmel*; cui exacte respondet VIRGILIANUM illud c) :

- *nudo sub ætheris axe.*

Sed vero

- Pater omnipotens, secundis imbribus, æther Conjugis in gremium letæ (i. e. terræ) descendens, ipse Jupiter est eidem Poëta d). Itaque ubi l. c. dicitur Ephesum cultricem esse Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς , scil. ἀγάλματος, signum intelligitur sive simulacrum Dianaë ἐκ τοῦ Διός πεπτωκός, divinitus demissum aut cœlo delapsum; καταβάνων ἐκ τοῦ ὄυρανοῦ, quomodo S. JOHANNES e) loquutus est. - Et certe , quemadmodum profani itidem scriptores Graeci adjectiva neutra , per alterius nominis ἔλεγχον , absolute posita, frequentant ita heic juxta τὴ Διοπετὲς subaudiri ἀγαλμα , uno ore loquuntur interpretes, ERASMUS, VATABLUS, CLARIUS, ZEGERUS, PRICÆUS, STEPHANUS, GROTIUS, ceteri; qui consensu etiam unanimi rectissime contendunt, verba illa τοῦ Διοπετοῦς minime ita pertinere ad præcedens nomen τῆς Ἀρτέμιδος, ac si unum omnino essent atque idem

a) Carm. L. II. Od. III.

b) Od. I. L. I.

c) Aeneid. L. II. 512.

d) Georg. L. II. 325. sq.

e) Apocal. XXI. 10.

idem involverent. Quo minus enim id fiat, non obstat modo articulus τῇ neutrius generis, sed & intercedens copula καὶ, quæ hoc pacto futura esset supervacanea. Quod tamen Vulgatus Interpres non perspexit, tibi Græca illa, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῶν Διοπετῶν, latine reddidit: Diana Jovisque proliis; aperte prodens, ipsam illam Jovis filiam in voce Διοπετῆς esse agnoscere. Conjecit NICOL. ZEGERUS, f) legisse illum Διοπαιδός. Sin autem rectam hujus loci electionem observavit, versionis illius sensus est, quod ipsa dea, cœu

- - Nova progenies, cœlo demittitur alto. g)

Quem quidem facilius errorem admittere potuit Interpres, si, quod suspicatur ERASMUS, sius liber fortasse non additum habuerit articulum τοῦ, qui, voci Διοπετῶν præmissus, adhibitam ἄλλην & verum adeo sensum manifestius indicat. Vocem, quæ heic deest, supplent EURIPIDES & HERODIANUS, quorum ille Diana Tauricæ Διοπετὲς ἀγαλμα plene dicit; hic autem τῶν τῆς Πεσσούνου τίτας θεᾶς (Μητρὸς θεῶν) ἀγάλματος, e Phrygia Romanam transvecti, historiam copiosius tradit, inter alia sic loquitutus: h) ἀυτὸ μὲν τὸ ἀγαλμα Διοπετὲς, ὡς λέγουσιν ἔντε δὲ τὴν ὕλην, στε τε χυτῶν, ὅσις ἐποίησεν, ἐγνωσμένον, ἐνδὲ φαντὸν χει-

C

ρὸς

f) Vid. ejus ad h. l. annot. in Crit. Sacris.

g) VIRG. in Eclog. III. v. 7.

h) Τῆς μετὰ Μάρκου βασιλεῖας ἰσοριῶν βιβλ.
e. inde a. p.m. 59. ad p. 63. edit. Basili.

ρὸς ἀνθρωπίνης. Τοῦτο δὲ πάλαι μὲν ἐξ ὄυρανοῦ κατενεγχθῆναι λόγος ἔις τινα τῆς Φενικίας χώρου. Πεσσινοὺς δὲ ὄυρανα ἀντῷ· τὴν δὲ προσηγορίαν λαβεῖν τὸν τέπον, ἐκ τοῦ πεσόντος ἀγάλματος ἐξ ὄυρανοῦ. Νεque absimilia sunt, quae de rudiori illa Ἐλαιαγαβάλου sive Solis apud Phoenicas statua memoriam prodidit laudatus HERODIANUS:ⁱ⁾ ἀγάλμα μὲν ὅνυ, ὥσπερ παρὸς "Ἐλλησιν ἡ Ρωμαῖοις, ὃνδεν ἔσηκε χειροπόιητον, Θεοῦ Φέρον ἐικόνα. Λιθος δὲ τις ἐστὶ μέγιστος, καταθεν περιφερής, λῆγων ἐις ὀξύτητα· κωνοειδὲς αὐτῷ σχῆμα, μέλαινά τε γῇ χροιά. Διοπετῇ τε αὐτὸν ἔιναι σεμνολογοῦσιν, ἐξοχάς τέ τινας βραχέις καὶ τύπους δεικνύουσιν· ἐικόνα τε ἡλίου ἀνέργασον ἔιναι θέλουσιν. Sic cum EPICURI περὶ κριτήριου libro plurimum tribuerent sectatores, non humano ingenio, sed divino confectum gloriati, Διοπετῇ appellabant; cœū ex PLUTARCHO k) colligit SAL. DEILINGIUS l). Et CICERONE teste m), Cereris Ennensis simulacrum erat tale, ut homines aut ipsam videre se Cererem, aut effigiem Cereris non humana manu factam, sed caelo delapsam, arbitrarentur. Neque sane aliter cœlestem ἀγάλματος

i) Cit. Hist. L. V. p. m. 406. sq.

k) Lib. adversus COLOTEN.

l) Observ. Sacr. P. III. c. XXXVIII. §. g.

m) In Verrem Or. VII.

ματος Ephesini originem innuisse videtur vetus
quidam Poëta, a SAL. DEILINGIO m) allegatus:

Τίς ποτ' ἀπ' Οὐλύμποιο μετάγαγε παρθενεῶνα,

Τὸν πάρος δυρανίος ἐμβεβαῖτα δόμοις,

Ἐς πόλιν Ἀνδρόκλοια, θοῶν βασιλέισιν Ιώνων,

Τὰν δορὶ καὶ Μούσαις διπυτάταν Ἐφεσον;

Ηρξ σὺ Φιλαρμένα Τιτανοκτόνε μέζον ὄλυμπου

Τὰν τροφὸν ἔνταυθοῖ, τὸν σὸν ἔθει Θάλαμον.

Quidquid autem de simulacro Ephesino ceterisque
id genus ἀγάλμασι, & cœlo missis, fabulosa circum-
tulit antiquitas, id omne commentum fuit inventumque
sacerdotum, credulæ plèbi, quam ad
θεισταμονὰς proniorem persenserant, pia, ut qui-
dem ipsis visum est, fraude imponentium. Quippe ut
fictæ religionis mysteria redderent augustiora, ma-
joremque deorum metum pariter & sacerdotii sui ve-
nerationem animis vulgi injiecerent, Διοπετεῖς ima-
gines illas captiose ostentarunt. Cui quidem te-
chnæ ut facilior locus foret, a quo fabricatæ fue-
rint artifice, studiose celarunt: id quod ex HE-
RODIANO n) non immerito colligere nobis vi-
demur. Hanc fallaciam apertius detexit, & me-
morabili insuper exemplo artificum hujusmodi,
post opus peractum, clandestina cæde e medio
sublatorum, illustravit SUIDAS: o)

C 2

O

m) l. c.

n) Libri I. l. c.

o) in voce Διοπετεῖς.

Οι παρ' Ελλησι (i. e. hominibus profanis & deorum cultoribus, i. Christiana sacra non amplexis, p) τὰ ζώα κατασκευάζοντες, Φόβον ἐμποιήσαι βουλόμενοι τοῖς σέρωσιν, ἐφασκού ὅτι τὸ ἄγαλμα παρὰ τῷ Δίῳ ἐπέμφθη καὶ κατέπτη, καὶ εἶται ὑπάσχον πάσης ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ αναλωματος. Οὐτεν καὶ διοπετὲς ἀυτὸν καὶ ὄνταντος βρέτας ἐκάλουν, παρὰ τὸ βροτῷ δουκέναι. τέτο δὲ ὅντως ἐκῆρυττον, τοὺς ἄγαλματοποιοὺς ή ἀποκτένοντες ή Φυγαδέουντες, οὓς μὴ λέγοιεν ὅτι χειροπόιητον τὸ ξύλον. Φημην πλάσαντες ἐν ταῖς ἀκοσίαις τῶν πεφενωκισμένων ἡφίεσταν, ἥτις καὶ τὴν Ἐφεσίων ἐπλάνα πόλιν. καὶ μαστυρεῖ τοῦτο τὸ ἐν Αλεξανδρείᾳ ἄγαλμα. Πτολεμαῖος δὲ συνεγάγων τεχνίτας, ὡςε τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀνδριάντα ποιῆσαι, μετὰ τὸ ἔργον βόδρον μέγαν ορύξας, καὶ τὸν δέλον ιρύψας, ἐκένευσε τὰς τεχνίτας ἐν ἀυτῷ δειπνῆσαι. Οὕτινες δειπνοῦντες ἐκέστε κατεχάσθησαν καὶ ἀπέθανον, αἵζιον μισθὸν κομιστάμενοι.

§. V.

Imaginum ejusmodi statuarumque, deos deasve referentium, fabri & opifices Θεοποιοι aut Θεοπλάσται passim audiunt, quod eas divinitatis participes esse sibi persuaserint simpliciores, teste PLUTAR HO, q) τὰ χαλκᾶ, καὶ τὰ γεαπτά,

p) Vid. HIERON. VOLFII Suidam. Lat. conversum, column. 251.

q) In libr. de Iside & Osiride, c. 83.

καὶ λιθίνα μὴ μαδόντες μηδὲ ἔθισθέντες ἀγάλματα
καὶ τιμᾶς Θεῶν, ἀλλὰ Θεούς καλεῖν" vel certe quod
sacra illa signa θεῖα καὶ θεῖα μετουσίας ἀνάπλεσ
credita sint^r). Hinc est, quod PAULUM, simu
lacris manu factis quid divini intelle negantem,
DEMETRIUS ille Ephesius, ceu sacrorum Αρτε
μίδος subversorem taxat, inquiens: s) δὺ μόνου Ἐ^ρ
Φέσου, ἀλλαὶ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας, οἱ Παῦλος ἵντος
πέισαις μετέστησεν ικανὸν ὄχλον, λεγων ὅτι δύκι εἴσι θεοί
ἐστι διὰ χειρῶν γινόμενοι; quæ quidem ultima verba,
PAULO Apostolo adscripta, coincidunt cum DA
VIDICIS illis: t) כִּי זַהֲבַת מְעֻשָּׂה יְהוָה עַצְבָּה
Cur autem pro sua sententia, Paulinæ adversa,
acriter adeo pugnaverit Demetritus, ut neque con
citatam a se plebem in subsidium laborantis caussæ
suæ pertrahere dubitarit, in proposito est. Pa
lam loquitur ipse ille ἀργυροκόπος suam pariter
& reliquorum τεχνιτῶν (τῶν περὶ τὰ τοιῶντα ἐργα
τῶν) ἐργαστὴν δύκι διδύγην, (τὴν ἐκ τῶν ταῦτας τῆς ἐργα
σίας ἐυπορίαν u). Scilicet, Demetrio judice, ὅπου
τὸ συμφέρον, ἐνεῖ καὶ τὸ ἐνσεβές. Accessit ambitio
studiorumque famæ, cuius jaētura facturi essent ce
lebrio-

r) Cfr. JOH. CHRISTOPH. VOLFII cur. Philol.

t) Crit. in Act. Apost. c. XVIII.

s) Act. cap. alleg. v. 26.

t) Ps. CXV. v. 4.

u) l. c.

ebriores illi opifices Ephesini, si divinitatis opinionem, quæ τοις ἀγάλμασιν adhæserat hactenus ex hominum animis exturbaturus fuisset Apostoli, universa & sacrificiorum & artificum fraude detecta; id quod suo ceterorumque nomine ultero fatetur DEMETRIUS ille: τοῦτο κινδυνέει οὐ μὴ τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν. Neque alia ratione motam turbam sedavit syndicus, quam Diana Ephesiæ majestatem & τοῦ Διοπετοῦ famam vindicando, tanquam ἀνατίθητου δύσαν. Etiamsi vero vel ex his facile colligitur, Diana Ephesiæ imaginem, quam διοπετὴ fingunt, humana arte factam & opera fabrili adornatam fuisse; tamen quis faber ille fuerit, hoc minori certitudine constat, quo antiquior ipsa illa imago exstitit, quove studiosius id egerunt sacerdotes ^{x)}, ut, celato veri artificis nomine, plebi fucum facerent, cœlestemque τινὶ διοπετοῦ originem adsererent. Nomen quidem auctoris, sed minus certa fide traditum, neque injuria sibi suspectum profert PLINIUS ^{y)}. De ipso, inquit, simulacro deæ ambigitur. Ceteri ex ebeno esse tradunt. MUCIANUS ter Consul, ex his qui proxime viso scripsere, vitigineum, & numquam mutatum, septies restituto templo; hanc materiam elegisse eandem Canetiam, nomen artificis nuncupans: quod equidem miror, cum antiquiorem Minerva quoque, non modo Libero Patre, vetustatem ei tribuat.

Cor.

^{x)} Cfr s. antec.^{y)} H. N. Lib. XVI. C. 40.

Corruptissimum esse hunc locum, utpote qui saniorem clarioremve sensum ægre admittat, nemo non videt. Et certe mendo vix caret nomen artificis, CANETIAS, quod Græcum non est. THUANÆUS liber antiquissimus ita scriptum præfert: *Hanc materiam elegisse eandem con etiam nomen artificis nuncupans.* Judice SALMASIO^{z)}, cuius in emendando hoc loco singularis cura fuit, sub mendosis verbis illis *eandem con latet nomen opificis:* “nec enim, inquit, ibi *eandem* sensus tolerare potest, aut mens auctoris. Quippe si *eandem* hanc materiam elegisset ille artifex simulacro Dianæ faciendo, sequeretur aliquando mutatum simulacrum; id quod negabat MUCIANUS, nunquam mutatum tradens *septies restituto templo.* Scribendum igitur conjicit: *Hanc materiam elegisse DEMONICON, etiam nomen artificis nuncupans:* aut enim, “inquit, Demonicon, aut aliud nomen eligendum, “quod ad veterem scripturam proprius accedat. Haec tenus ille. Vidimus antea, non deesse, qui universam & urbis & in primis templi structuram Amazonibus acceptam referunt cum DIONYSIO Alexandr. Periegete cuius hæc sunt: a)

Παρρασίην "ΕΦεσον, μεγάλην πόλιν ιοχεάιρης,
"Ενθα δεή ποτὲ ηὸν, Αμαζονίδες τετύχοντο
Πρέμνων ἐνὶ Πτελέης.

Horum vero plurimi etiam Amazonas simulacri aucto-

^{z)} in Exercit. PLIN. p. 816. edit. Paris.

^{a)} v. 887.

auctores faciunt; quibus favet CALLIMACHUS,
Dianam de statua, ab Amazonibus Ephesi posita,
his verbis commonefaciens: b)

Σοι καὶ Αμαζονίδες πολέμου ἐπιθυμήτερη
Ἐν ποτε παρράλῃ Εφέσου βρέτας ιδεύσαντο,
Φηγῷ υπὸ πρέμυσ.

Et certe, quod a decantatissimis hisce feminis simulacrum conditum sit, tulisse famam, non inficiatur PAUSANIAS: c) τὰ δὲ ἀττια, inquit, ἐμὲ δοκεῖν, ἐστιν Αμαζονων τε κλέος, καὶ Φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν Ιδεύσανται, καὶ ὅτι ἐκ παλαιοῦ αἰώνος τὸ ιερὸν τοῦτο ἐποιήθη. Quod vero ad sacram adem Ephesinam adtinet, cuius crustaceum insimul heic prædicat Pausanias; tantum abest, ut scriptoris hujus mens sit, fanum illud Amazonas exstruxisse, ut potius alias d) hoc factum perneget, PIN-DARUMque id perhibentem serio reprehendat: ipse tradens insuper, CRESUM quendam, indigenam hominem, & EPHESUM, Caystri fluvii, ut fabulantur, filium, quorum hic urbi nomen indiderit, Ephesinum illud fanum ædificasse.

§. VL

Pedem ulterius, ad materiam τοῦ Διοκετοῦ
indagandam, promoventibus nobis non minor se
offert

b) Cit. Hymni v. 238.

c) in Messen. I. L. III. c. XXXI.

d) in Achaeis. L. VII. c. II.

offert difficultas & opinionum diversitas. Veterum simulacrorum materiam in genere exponens PAUSANIAS, e) illa vel ex *ebeno*, vel *cyparissso*, vel *cedro*, vel *quercu*, vel *smilace*, vel ex *loto* denique confecta narrat his verbis: τοῖς δὲ ἀνθεώποις τὸ ἀρχεῖον, ὅπου καὶ ἡμεῖς καταμάθειν ἔδυνηθημεν, τοσάδε ἦν, ἀφ' ᾧ τὰ ξόανα ἐποιούντο, ἔβενος, κυπάρισσος, ἀνέδεσος, τὰ δέξια, ἡ σμίλαξ, ὁ λωτός. Hanc vero enumerationem mancam omnino esse atque imperfectam, unicuique, qui ad alia, vel ab ipso PAUSANIA passim descripta ἀγάλμata, animum paullisper adverterit, nullo negotio constabit. Sic templo Dianæ, quod in Pholoë situm fuit, æneum pharetratae illius deæ simulacrum idem ille adsignat f); Θεῶν δὲ τεραῖ Διονύσου καὶ Ἀρτέμιδός ἐσιν. Η μὲν χαλκοῦ πεπάνταται, βέλος δὲ ἐκ Φαρέτοις λαμβάνουσα κ.τ.λ. Et de lapideis Dianæ signis in Aulidej g) ναὸς, inquit, Ἀρτέμιδός ἐσιν ἐνταῦθα, καὶ ἀγάλματα τιθου λευκοῦ. Neque multo aliter, in Dianæ Dictynnae fano, τῷ ἀγάλματι ἐργαστέ ἐσιν Ἀργιώνα, καὶ μέλαχνος τῷ λιθου πεπόηται h). Sed ut ad Ephesinum illud nostrum revertamur, PLINIUS, i) auctore MUCIANO,

D

tradit

e) In Arcad. L. VIII. c. XVII.

f) In Achæic. L. VII. c. XXVI.

g) In Bœot. L. VIII. c. XVIII.

h) In Phœc. L. X. c. XXXVI.

i) H. N. L. c.

tradit vitigineum fuisse, idque nunquam mutatum se-
pties restituto templo. Et sane haut injuria mira-
tus est ad hunc locum SALMASIUS, quod li-
gneum simulacrum, ipso conflagrante templo, si-
mul igni absuntum non sit. M. VITRUVIUS,
ubi de cedro verba facit, k) ex ea, inquit, simulacra,
ε Ephesi in æde Diana, ε in ceteris nobilibus fa-
nisc, propter eternitatem sunt facta. CL AUDIUS ME-
NETREJUS l) probabili conjectura adsequutum
se existimat, "deæ hujus membra prominentia,
"vel ex nigra quadam materia fuisse composita,
"vel certe fusco aliquo colore obducta: cuius qui-
dem sententia sua præcipuum robur petit ex Dia-
nae Ephesiæ signis quibusdam marmoreis, Romæ
"suo adhuc ævo extantibus, quibus facies, ma-
"nus & pedes ex lapide nigerrimo fuerint. Et
quidem ex ebeno potius, quam alio ligno, fabri-
catum τὸ Διοπετὲς ipsi videtur; quem illud atro
vel subobscuro colore suo tempus, quod Diana sive
Lunæ proprium est, nocturnum puta & tenebricosum,
quam aptissime designet. XENOPHON m) autem,
ab omnibus discessione facta, non jam vitigineum, nec
cedrinum, nec ebenum, sed aureum facit simulacrum il-
lud ædis Ephesiæ, quam cum minori Diana Seiluni-
tiæ fano hunc in modum comparat: ὁ δὲ ναὸς, ὡς
mixpōs

k) De Architect. L. II. c. IX.

l) Commentat. in stat. Diana Eph. quam apud
GRONOVI. in thesauro Græc. Antiquit. videre est.

m) Κύρου ἀναβασίων Lib. V. p. 239. Ed. Basil.

μηνισδος, μεγάλω τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασαι, καὶ τὸ ξόανον
ἔστικεν, ὡς κυπαρίσσινον, χρυσῷ δύτι τῷ ἐν Ἐφέσῳ.
Neque aliter Stymphali effigiem Dianæ magna
ex parte inauratam fuisse, refert PAUSANIAS
n^o). Εὐ Στυμφάλῳ δὲ καὶ λερὸν Ἀρτέμιδος ἔστιν αρ-
χαιην Στυμφαλίας· τὸ δὲ ἄγαλμα ξόανον ἔστι τὸ
ποιηλὰ ἐπίχευσον. Complures alias de materia hu-
jus simulacri conjecturas consulto jam mittimus, &
cum in tanta opinionum dissensione aqua nobis
hæreat, rem omnem, ceu non satis exploratam,
in medio relinquimus.

§. VII.

Præter excelsum illud & ingens τῆς μεγάλης
Θεᾶς Ἀρτέμιδος λερὸν, in quo τὸ Διοπετὲς ἄγαλ-
μα collocatum sancteque adservatum audivimus,
memorantur insuper Act. XVIII. v. XXIII. ναοῦ
ἀργυροῦ Ἀρτέμιδος, Δημητρίου τοῦ ἀργυρούποου o-
pus, i. e. argentea templæ, quibus, exili forma æ-
dem ἀρχέτυπον exprimentibus, τοῦ Διοπετοῦς ima-
guncula quædam continebatur. Sunt qui putant,
ναοὺς ἀργυροῦς fuisse numos, quibus, ob impres-
sum templi Ephesini typum, communī usu lo-
quendi nomen illud hæserit: quemadmodum apud
alias quoque gentes, & olim & hodie, numis ab
insculpto charactere nomina sape dari siveverunt.
Sic nostratum quandam monetam priscae LL.

D^a

VE-

n^o) Aread. s. L. VIII. c. XXII.

VESTROGOTH. o) memorant, *Ornavinge* di-
ctam, h. e. aquilinam alam, cuius haut dubie ty-
pum gessit. Neque diversa de caussa, ut refert
TH. GOODVINUS, p) alia Anglorum moneta
Angelus, alia *Carduus*, alia *Georgius* audivit. Et,
ut ad populos deveniam, qui reliquis Europaeis
priores cūdendæ pecuniae artem suam fecerunt,
PELOPONNESIORUM χειλώνας, testudines, CO-
RINTHIORUM πάσχα, pulli, ATHENIENSIMUM
denique vel κόρας, puellæ, vel βόες, boves, (quaæ
cuncta numorum fuere nomina,) statim a limine
nobis occurruunt. Quibus accedunt Romanorum na-
ves, atque ex impresso pecudis & bubulci capite
ipsa fortasse denominata pecunia. Numum vero
etiam GOODVINUS q) profert, quo fanum Dia-
næ repræsentatur, addita epigraphie: DIAN. EPHE.
Cujusmodi & ille est HADRIANI principis, cum
inscrip^{tione} ΕΦΕΣΙΩΝ, ex quo nos ædis Ephesinæ
frontem pariter & deæ simulacrum sistimus. I-
taque numos heic intelligendos volunt GOODVI-
NUS r), SCALIGER s), LOESCHERUS t), ceteri
quos recensentem videsis JOH. CHRIST. VOL-
FIUM

o) Thingm. B., XV. Fluck. §. II. Cfr. in his
leges indicem. Nobiliss. STIERNHJELMI, &
DIKMANNI Observ. ad rem. Numar.

p) In Mose & Aarone, L. III. c. VI.

q) l. c.

r) l. alleg.

s) In Scaligerian. p. 276.

t) In Dissert. de Usu Num. Vet. c. II. §. 13.

IFIUM u). Nos vero, pace tantorum virorum,
saliter sentientes, ναοὺς ἀργυροῦς tutius interpreta-
trī nobis videmur κιβώτια μικρὰ, h.e. argenteas ar-
eculas ædicularas ad similitudinem templi Ephesini
confectas, & parvulam τὸν Διοπετοῦς effigiem com-
plexas. Verisimile est, inquit REIZIUS,x) illos ναοὺς
ἀργυροῦς fuisse tales capsulas, quibus secum homines
iidelolatræ deorum dearumque simulacra circumstiterent
quemadmodum Pontificii, (& illi quidem in rituum
ffacerorumque adparatu non raro paganizantes,) suas
terruces aut alias imagunculas sc̄pe cistulis recondunt.
Videlicet quum ingens undique multitudo homi-
num ad hoc templum, cœi quoddam orbis mi-
raculum, visendum confluere, & superstitione
in primis cultu τὸ διοπετὲς ἄγαλμα prosequeretur,
mon abs re visum est, ut cives & advenæ, ναῶν
ἀργυρῶν ope, quam saepissime sacram ædem imagi-
memque deæ ante oculos animosque suos propone-
rent, & ipsi porro sic adumbratam utriusque for-
mam cum aliis quibuscumque facilius communi-
carent. Itaque SALMASIUS etiam y) ναοὺς ἀργυ-
ροῦς exponit parvulas effigies, argenteas ad instar templi
Ephesini factas; sive templæ Diane parva argentea, vel
templorum potius εὐονομάς. Et frustra sunt, inquit, qui
aliter accipiunt. Non semper autem ex nobiliori
metallo, sed & ex ligno aliave materia hujusmodi
templa-

u) Vide Curas Philol. & Crit. in Act. Ap. c^o
XVIII.

x) In not. ad GOODVINI. l. c.

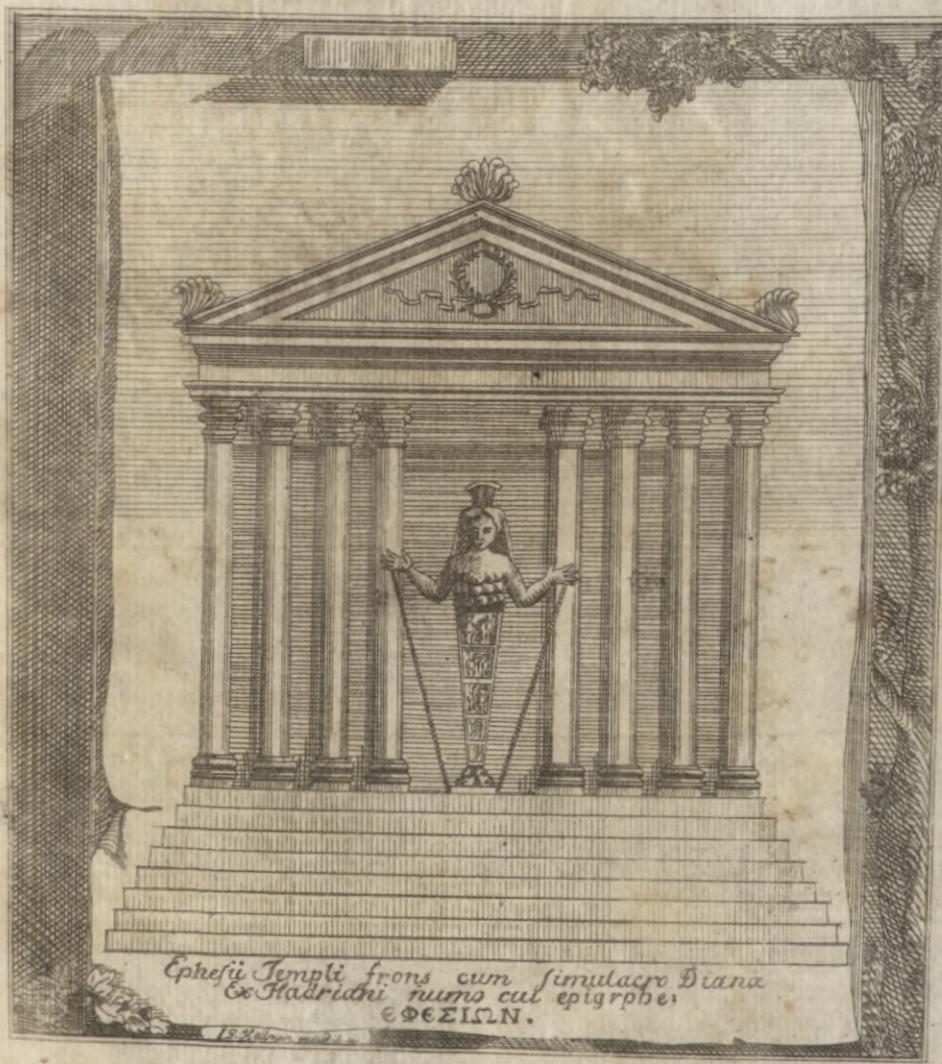
y) In Exercit. Plin. p. 803.

templorum facta fuisse simulacra, docet I. c. SALMANSIUS. Id quod tradit etiam vetus Interpres Rhetoricor. ARISTOTELIS, ubi τοὺς ναοποιοὺς exponit fabros artificesque, δι τοὺς ναοὺς παιουσιν, η ἐκονοστάτα τινα μηδεὶς ξύλινη, ἀ πωλοῦσι. Qua quidem interpretatione ad firmandam sententiam nostram nihil aptius; nihil etiam ad illustrandum præsentem locum A. Et. XVIII. 24. adcommodatus est. Certe ejusmodi ναοποιός, i. e. ἐργολάβος sive mercenarius opifex, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Αρτέμιδος, fuit DEMETRIUS ille, Ephesius ἀργυροκόπος, cuius isto loco meminit LUCAS.

¶ VIII.

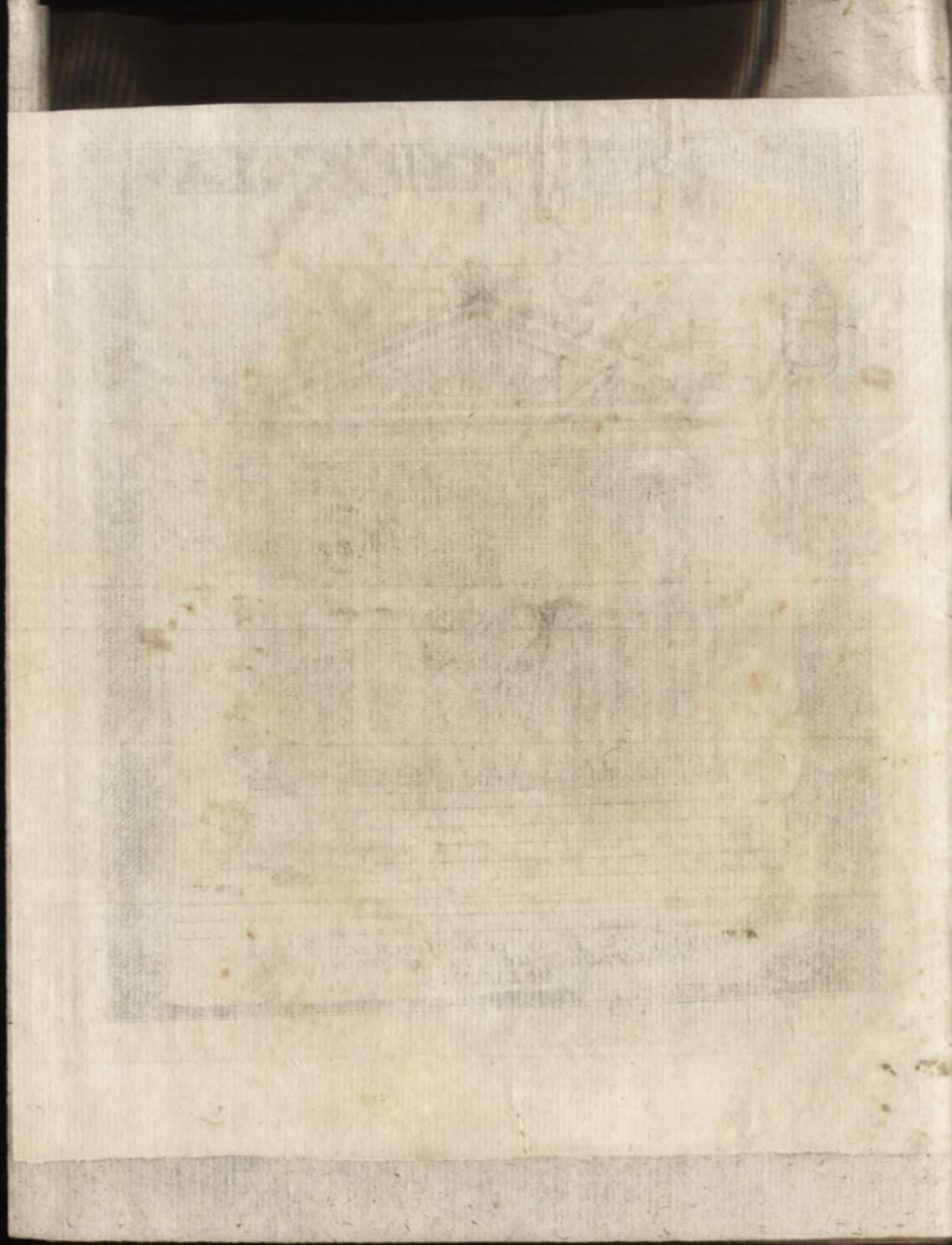
Tὸ Διοπτὲς, quod vocant, eximio artificio fabricatum, variisque insuper hieroglyphicis notis exornatum fuit. In his enodandis CLAUDIUM MENETREJUM potissimum sequimur ducem, qui omnium adcuratissimus ista emblemata exponit, & quo facilius id fieri possit, curiosorum subiectit oculis Ephesini simulacri quatuor apographa, ex antiquatum penu FRANCISCI & ANTONII, Cardinalium Barberinorum, nec non S. C. PIONIS LANCELOTTI & VINCENTII JUSTINIANI Marchionum, singulari studio deponita. Nobis satis erit præcipua delibasse, & in his ea maxime, quibus, a nobis heic adposita, Imperatorum TRAJANI, HADRIANI & ANTONINI numismata, Diana Ephesiae non solum nomen, sed & iconem præ se ferentia, lucis quidquam fenerari possint. Qui vero pen-

tiorem

Ephesii Tempeli frons cum simulacro Diana
Ex Hadriani nummo cui epigrphae:
ΕΦΕΣΙΩΝ.

J. G. Molanus sculpsit.

tiorem desideraverit horum symbolorum notitiam, adeat laudatum MENETREJUM, fuse super his differentem.

Vertex deæ, dupli corona, florea una, altera murali, cinctus est. Priore illa indicatum vult MENETREIUS, quod Diana Ephesia floribus quidem & fætis, sed non item cruentis viëtimis placari s̄evit. Quo minus autem ei album addamus calculum, præter alia, vetat JULIÆ Augustæ numus apud GRONOVIUM z) expressus, quo sacerdos taurum ante Dianæ simulacrum manans exhibetur. Muralem vero gessit, quoniam homines incolendarum urbium rationem edocuisse credita est; cœl loquitur laudatus auctor.

Velum a tergo demissum, fugatas a Luna (nō divaga s. noctiluca Diana, quam Φεσσοφορίην CAL. LIMACHUS a) adpellat,) tenebras indicasse putatur. Cujusmodi velum gestavit etiam μελανός θεος illa ISIS Aegyptiorum, quæ a DIANA Ephesia solo nomine differre plurimis censetur; in cuius quidem templo, verba haec perscripta fuisse traduntur: aa) τὸ ἐμὸν πέπλον δυδεῖς πω Σιητὸς ἀπεκάλυψεν. Cancerum, præcipuum apud Aegyptios Isidis symbolum, Ephesi, qui non exiguum sacrorum partem istis acceptam referre videntur. Dianæ itidem suæ adscripserunt; sic forte Lunæ cornua adumbrantes, ad quorum formam

z) *Thesaur. Græc. antiqu.* p. 399.

a) *Hymn. in Dian.* v. XI.

aa) *Vid. FRANC. POMEY Pantheum, ubi de Iside,*
p. 267. *& SAL. DEILINGII Obs. Sacr. P. III. c. XXXVIII.*

formam cancerinæ chelæ, cum expanduntur, proxime accedunt; qua de causa etiam *dracones*, sinuoso corporis flexu spectabiles, simulacro Dianæ Ephesiæ additos suspicari quis posset.

Cervos in primis venaticideæ in deliciis fuisse, prodit ANTONINI Imp. numus a nobis expressus, qui binos cervos, Ἀγρέμιδος Ephesiæ utrumque latus stipantes, fistit. Numus item alius, ab Ephesiis in honorem Imp. COMMODI cusus, ostendit cervos, qui Dianam currui insidentem trahunt, cum epigraphe: ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΩΝ. Sic denique P. LICINII GALLIENI numus, qui inscribitur DIANÆ CONSERVATRICI, Deæ cervam ad pingit, teste MENETREJO. Nec soli tamen *cervi* Dianæ tribuuntur; quin accedunt etiam sæpen numero *leones*, illi *ferarum domini*; itemque *gryphes*, fictitia animantia: utriusque fratri Phœbo s. Soli etiam dicati. Ad hæc adscribuntur *boves*; quorum pare vectam lunam exhibit numi SEPT. SEVERI & CARACALLÆ Imp. a MENETREJO prolati.

Apes tres utrinque effictæ, floribusque intermixtæ, fortassis ob *castitatem* suam, de qua MARO, b) deæ virginis consortio dignæ sunt judicatae. Huic, festo die Βεαυγενέων, a Braurone, regionis Atticæ pago, sic dictorum, virgines decem circiter annos natas consecrare, moris prisci fuit.

Mammarum prominentium numerosam seriem congeriemque, quam & numi singuli a nobis

b) L. III. Georg. v. 197. sq.

bis allati præferunt, exspectatæ ab dea illa cujus-
cunque fecunditatis indicem faciunt plerique c).

Pes cum pede collatus, ita ut ambo, quemadmo-
dum in antiquissimis deorum Aegyptiorum sta-
tuis, compacti & velut in angustum adducti, mu-
tuuo sese contingent; id quod vides in numis no-
nstris, deæ Ephesiæ iconem exhibentibus. Et vel
hinc, de summa signi Ephesini vetustate, ferri po-
tterit judicium. Nam primum quidem ab orientis
populis posita sunt diis simulacra, nihil fere similitudi-
*nis habentia, & expertia formæ; rudes puta *lapides,**
**columnæ, ligna, pali, stipites:* non multo post fingi*
cœperunt ἀνθεωπόμορφοι, eaque contiguis omni-
mo & indistinctis pedibus; ad quam classem
mostrum hoc Ephesinum pertinet. Quæ vero pedi-
bus sunt distinctis, sequioris ævi merito ducuntur.

Manus & brachia, aliquantum incurvata, utrin-
que porrigentem deam, & nescio quod geminum
instrumentum, in longitudinem recta protensum,
(Veru diētum nonnullis,) adprehendentem, sistunt
HADRIANI & ANTONINI Imp. numi,
quos exscripsimus. Neque vero ab iis hac ex par-
te alienus est TRAJANI numus ille, nisi
quod brevius fere instrumentum istud, & idcirco
brachia sine inflexione demissa, conspiciantur.

§. VIII.

Restant consideranda nobis *verua* Diana; de
quibus altum apud MENETREIUM esse silen-
tium, eo magis miramur, quo plura hanc in rem
supersunt antiquitatis monumenta, eaque, ut nobis

E vide-

c) Cfr. PAUSAN. Arcad. f. L.VIII. c. XXIII. &
quæ superius in hanc rem a nobis dicta sunt §. III.

cedunt complures alii, Imperatorum puta VESPA-
SIANI, DOMITIANI, COMMODI, SEVERI,
GORDIANI &c. numi, consimili ratione juxta
deæ effigiem veribus signati, quos l. c.
collegit HOLSTENIUS.

Pag. 11 lin. 11 & 12 sic interpunge. *Frodig:*
Fro s. Frothe, quomodo &c.
P. 21 l. 9 lege πέιτας l. 10. γνόμενοι.

Egregiæ hujus dissertationis AUCTORI,
Amico atque Populari integerrimo.

Simul ac cognovi, elegantissimam dissertationem Tuam, Politissime Domine, de simulacro Ephesino, e cœlo demisso, in publicam lucem esse proditaram, mihi temperare non potui, quin singularem meam, inde perceptam, significarem voluptatem. Non indiget, fateor, virtus & eruditio, qua es instructus, meo qualicunque præconio; at arctior tamen amicitia, quæ, præter cognitionis vinculum, sat diu inter nos fuit, svadet jubetque, ut paucissimis Tibi congruler. Videlicet, a prima ætate, ingenuas artes combibere Tibi contigit; quare singulari in easdem, die nocteque, incubis ardore, & ita quidem incubis, ut brevi ad metam, quam Tibi proposuisti, sis adspiraturus. Nec Tuam in sanctiori Literatura, & Philologicæ studio fuisse uberioriusque navatam operam collaudo, cum, vel ex pulcherrimo hocce specimine, quid valcas, cuivis constare possit. Deus O. M., est illud, quod supplex voveo, ita, in posterum, honestissimis tuis adsit conatibus, ut, laurea Apollinari condecoratus, præmia, quæ morum integritas, nec non eruditionis fama promeruit, consequaris uberrima, certissima. Id, de cetero, existimes velim, me nunquam commisurum, ut eu, quæ fidelem & sincerum ornare queant, amicum, in me desiderentur.

ZACHARIAS COLLIANDER NIC. FIL.
Smolandus,